

Prof. dr hab. Eleonora Bielawska-Batorowicz
Instytut Psychologii, Wydział Nauk o Wychowaniu
Uniwersytet Łódzki

Ocena dorobku naukowego dr Alicji Maliny dokonana w ramach zasad postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego określonych w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, sporządzona na wniosek Rady Dziedziny Nauk Społecznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego

Dr Alicja Malina jest pracowniczką Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, gdzie w latach 2012-2021 była zatrudniona na stanowisku adiunkta, a od 2021 jest zatrudniona na stanowisku profesora uczelni. W tej samej uczelni, w latach 2008-2012, była słuchaczką studiów doktoranckich, a w roku 2008 uzyskała dyplom magistra psychologii (wówczas Akademia Bydgoska im. Kazimierza Wielkiego). Dr Alicja Malina ukończyła również studia licencjackie z zakresu socjologii w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu (2010 rok), a od roku 2023 jest słuchaczką Studiów Podyplomowych MBA w Collegium Humanum w Warszawie.

Dr Alicja Malina uzyskała stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie psychologii na podstawie rozprawy pt. *Psychologiczne determinanty efektywnego radzenia sobie z zadaniami rozwojowymi młodych dorosłych* przygotowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Hanny Liberskiej. Uchwała o nadaniu stopnia doktora została podjęta przez Radę Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w dniu 12 czerwca 2012 roku.

Obok zatrudnienia w macierzystej uczelni dr Alicja Malina w ramach stażu (styczeń-luty 2013) i stypendium naukowego rządu Australii (wrzesień 2015 – marzec 2016) współpracowała z Edith Cowan University, co znalazło odzwierciedlenie w publikacjach. Podjęła również w 2023 roku współpracę z Università Telematica Internazionale UNINETTUNO w roli profesora wizytującego. Spełnia to wymagania art. 219 ust. 1 pkt 3 Ustawy.

Ocena osiągnięcia naukowego stanowiącego podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy)

Podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego jest cykl 9 jednolitych tematycznie publikacji, zatytułowany *Model społecznego cyklu niepłodności – indywidualne i społeczne funkcjonowanie osób podejmujących leczenie niepłodności metodami wspomaganego rozrodu*.

Publikacje wchodzące w skład cyklu to artykuły naukowe opublikowane w latach 2017-2023 w czasopiśmie naukowych znajdujących w wykazach Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego lub w redagowanych pracach zbiorowych opublikowanych przez wydawnictwa ujęte we wspomnianych wykazach. Większość publikacji cyklu (7 z 9 tekstów) to prace zespołowe, których dr Alicja Malina jest pierwszą autorką (5 spośród 7 prac). Oświadczenia dotyczące określenia wkładu współautorów w każdą z publikacji wskazują na wyraźny i znaczący udział dr Alicji Maliny w projektowaniu i prowadzenie przedstawionych w nich badań lub analiz oraz przygotowanie publikacji. Tym samym spełniony jest formalny zapis art. 219 ust. 1 pkt 2a Ustawy. Co więcej, wskazuje to na kompetencje Habilitantki do prowadzenia badań w zespole, także interdyscyplinarnym, kierowania zespołem i koordynowania jego pracy na różnych etapach realizowania projektu naukowego.

Cykl publikacji stanowiący podstawę wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego dotyczy zagadnienia o dużej wadze społecznej ze względu na rozpowszechnienie niepłodności oraz jej różnorodne konsekwencje. Tym samym analizy teoretyczne i ustalenia badań dotyczących psychologicznych aspektów niepłodności mogą mieć duże znaczenie poznawcze i aplikacyjne. Z tego względu cykl publikacji dr Alicji Maliny zasługuje na uwagę. Jego mocną stroną jest połączenie badań realizowanych w różnych paradygmatach oraz analiz teoretycznych, integrujących zgromadzone wyniki. Taki charakter ma publikacja *The social infertility cycle model* z 2023 roku, w której podsumowano rezultaty własnych badań, zwracając uwagę na psychologiczne i społeczne zjawiska towarzyszące niepłodności oraz mechanizmy wyznaczające sytuację niepłodnych par, podtrzymujące niekorzystne społeczne stereotypy towarzyszące niepłodności i jej leczeniu. W opracowanym w ten sposób modelu odniesiono się do indywidualnego i społecznego wymiaru niepłodności, wskazując jednocześnie ich wzajemne powiązania. W tym pierwszym zwrócono uwagę na ograniczony dostęp do systemu wsparcia, w drugim na postawy wobec niepłodności i jej leczenia. Czynnikiem łączącym oba wymiary są zachowania polegające na ukrywaniu informacji o problemach prokreacyjnych, co z jednej strony ogranicza – na poziomie indywidualnym – możliwość uzyskania wsparcia społecznego, z drugiej zaś utrudnia – na poziomie społecznym – zmianę postaw wobec leczenia niepłodności. To przekonująca koncepcja, pozwalająca opisać i wyjaśnić uwarunkowania indywidualnych decyzji w kwestii ujawniania problemów prokreacyjnych oraz powolnego procesu zmiany postaw społecznych wobec leczenia niepłodności. Model – choć skonstruowany *a posteriori* – w znacznym stopniu uwzględnia wyniki własnych badań Habilitantki i może być potraktowany jako wartościowy wkład teoretyczny w analizę zjawiska niepłodności i jej następstw. W zgłoszonym cyklu publikacji nie przedstawiono – niestety – próby jego kompleksowej weryfikacji. Nie oznacza to jednak niemożności podjęcia takiej próby przez Habilitantkę w dalszej pracy naukowej, co więcej poszczególne jego elementy były testowane w badaniach przedstawionych w cyklu (np. kwestie ujawniania informacji o leczeniu – publikacja *Znaczenie i źródła wspierających interakcji społecznych w procesie leczenia niepłodności metodami wspomaganego rozrodu. Analiza jakościowa* z 2021 roku czy uwarunkowania postaw wobec osób poddających się procedurze zapłodnienia pozaustrojowego – publikacja *Contact, moral foundations or knowledge? What predicts attitudes towards women who undergo IVF* z 2021 roku).

Bardzo interesująca jest wprowadzona przez Habilitantkę koncepcja wspierających interakcji społecznych i ich znaczenia dla poziomu stresu osób z niepłodnością. Efekt obniżania się poziomu kortyzolu w wyniku takich interakcji wykazano w badaniach eksperymentalnych (publikacja *Supportive social interactions in infertility treatment decrease cortisol levels: Experimental study report* z 2019 roku), a ich znaczenie dla uzyskiwanego wsparcia omawiano m.in. w publikacji *Wspierająca interakcja*

społeczna jako pojęcie służące opisaniu sytuacji osób w kryzysie niepłodności z 2023 roku. Zwrócenie uwagi na znaczenie interakcji społecznych dla dobrostanu osób z niepłodnością jest zgodne z autorskim modelem społecznego cyklu niepłodności, zatem dobrze wpisuje się w całość cyklu habilitacyjnego. W koncepcji tych interakcji są jednak pewne niekonsekwencje. Publikacja z 2023 roku określa ją jako „...interakcję grupową obejmującą mówienie lub słuchanie w nieformalnym i pozbawionym osądu środowisku...” (s. 6), wskazuje na jej nieustrukturalizowany i niezinstytucjonalizowany charakter, a osobami uczestniczącymi we wspierającej interakcji mogą być koledzy, a nawet osoby obce. W publikacji z 2019 roku wskazano natomiast, że dyskusja w ramach wspierającej interakcji była moderowana przez psychologa (s. 5). Pojawiają się zatem istotne kwestie – na ile obecność psychologa może zwiększać efektywność wspierającej interakcji społecznej, na ile zaś ujawnienie niepłodności wobec obcej osoby (mimo żywionego do niej zaufania) może zwiększyć ryzyko stygmatyzacji. We wspomnianych publikacjach nie znalazłam do nich odniesienia. Niemniej podjęta – w publikacji *Supportive social interactions...* – próbę eksperymentalnego wykazania roli czynnika psychologicznego (wspierającej interakcji) dla mierzonego obiektywnie (zmiana poziomu kortyzolu) poziomu stresu osób z niepłodnością należy podkreślić z uznaniem. To wartościowy przykład badania, zrealizowanego w paradygmacie eksperymentalnym, w którym wykorzystano wskaźniki fizjologiczne do oceny zmiany stanu psychicznego, wykazując jednocześnie pozytywne skutki interwencji psychologicznej w postaci wspierającej interakcji społecznej. Szkoda, że w recenzowanym cyklu nie uwzględniono innych badań podobnego typu. Niemniej badanie przedstawione w przywołanej tu publikacji z 2019 roku rozwija dotychczasową wiedzę na temat znaczenia wsparcia społecznego.

Inne badania, przedstawione w publikacjach wchodzących w skład cyklu, pozwoliły Habilitantce wskazać czynniki warunkujące postawy wobec zapłodnienia pozaustrojowego i poddających się mu kobiet (publikacja *Znaczenie autorytetu i społecznego dowodu słuszności w kształtowaniu postaw wobec stosowania zapłodnienia in vitro* z 2022 roku oraz publikacja *Contact, moral foundations or knowledge? What predicts attitudes towards women who undergo IVF* z 2021 roku). Ich wyniki nie wskazały, by informacje o IVF były traktowane jako bardziej prawdziwe, gdy ich źródłem były osoby z profesjonalnym autorytetem (publikacja z 2022 roku). Pozytywny bądź negatywny charakter przekazu o IVF również nie różnicował postaw wobec IVF (publikacja z 2022 roku). Znaczenie dla postaw miały natomiast takie czynniki jak wcześniejsze kontakty z osobami, które poddały się zapłodnieniu pozaustrojowemu, wiedza o IVF, a także wartości moralne (publikacja z 2021 roku). Uzyskane rezultaty są zgodne z nurtem światowych badań i proponowanym przez Habilitantkę modelem, dobrze uzupełniają wiedzę o polskiej populacji. W tym ostatnim aspekcie stanowią wkład do wiedzy o społecznej recepcji metod leczenia niepłodności i wskazują na znaczenie oraz zakres ewentualnych działań edukacyjnych.

W recenzowanym cyklu znajdują się również opracowania przeglądowe dotyczące psychologicznych i społecznych skutków stosowania IVF (publikacje z 2017 roku: *Psychological consequences of IVF fertilization – Review of research* oraz *The development of the family within the context of the assisted reproductive technology process: A socio-ecological model of understanding the IVF process in Poland*). Prace te porządkują wiedzę o skutkach niepłodności oraz uwarunkowaniach stosowania IVF, odnosząc te zagadnienia do polskiego kontekstu społeczno-kulturowego. To przeglądy dobrze osadzone w literaturze, niemniej – wbrew stwierdzeniu zawartemu w tekście publikacji – nie stanowią systematycznego przeglądu, brak w nich bowiem zastosowania reguł PRISMA, a więc

współczesnego standardu prowadzenia systematycznych przeglądów literatury i prezentowania ich rezultatów.

Publikacje prezentujące badania empiryczne Habilitantki (zwłaszcza publikacje: *Contact, moral foundations or knowledge? What predicts attitudes towards women who undergo IVF; Supportive social interactions in infertility treatment decrease cortisol levels: Experimental study report; Znaczenie autorytetu i społecznego dowodu słuszności w kształtowaniu postaw wobec stosowania zapłodnienia in vitro*) wskazują na kompetencje w projektowaniu i prowadzeniu badań. Tym bardziej zaskakuje stosowanie względnie prostych analiz statystycznych, które pomijają analizy wielozmiennowe. Przykładem są badania przedstawione w pracy *Znaczenie autorytetu i społecznego dowodu słuszności w kształtowaniu postaw wobec stosowania zapłodnienia in vitro*, gdy wielokrotnie – na tym samym zbiorze danych – powtarzano analizę testem parametrycznym (t-Studenta). W pozostałych publikacjach z tej grupy stosowano bardziej zaawansowaną i adekwatną strategię statystycznej analizy danych. Jeśli jest to efektem rozwoju kompetencji analitycznych Habilitantki, to dobrze rokuje dla jakości realizacji kolejnych projektów badawczych.

Podsumowując uwagi dotyczące recenzowanego cyklu publikacji warto podkreślić podjęcie badań dotyczących zagadnień niepłodności i jej leczenia metodami rozrodu wspomaganego oraz oryginalność projektów badań – w tym zwłaszcza badań eksperymentalnych z wykorzystaniem monitorowania parametrów fizjologicznych, ciekawe koncepcje teoretyczne – w tym zwłaszcza model społecznego cyklu niepłodności. Uzyskane rezultaty badań i analiz teoretycznych porządkują wiedzę o skutkach niepłodności i jej leczenia, zwłaszcza w polskim kontekście kulturowym, wskazują na znaczenie wsparcia, a głównie wspierających interakcji społecznych. Mają także duże znaczenie aplikacyjne, gdyż pozwalają określić obszary, wyzwania i bariery oddziaływań w zakresie zmian postaw społecznych wobec niepłodności i jej leczenia. Recenzowany cykl stanowi zatem wkład w psychologię prokreacji i psychologię zdrowia.

Ocena pozostałej działalności naukowo-badawczej, organizacyjnej i dydaktycznej

W dorobku dr Alicji Maliny znajduje się wiele artykułów naukowych opublikowanych w punktowanych czasopismach oraz rozdziałów w monografiach. Ich tematyka jest spójna z problematyką cyklu stanowiącego podstawę do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego. Wskazuje to na konsekwentne rozwijanie zainteresowań naukowych – co w przypadku dr Alicji Maliny oznacza przejście od zainteresowań problematyką zadań rozwojowych młodych dorosłych do zainteresowania trudnościami prokreacyjnymi i leczeniem niepłodności. Wyrazem aktywności naukowej są także liczne wystąpienia konferencyjne – krajowe i zagraniczne – dotyczące, podobnie jak publikacje, szeroko rozumianej problematyki zadań rozwojowych i trudności prokreacyjnych. Dr Alicja Malina realizowała także, jako kierownik projektu, badania finansowane przez Narodowe Centrum Nauki (projekt Miniatura 1). Obecnie uczestniczy jako wykonawca w międzynarodowym projekcie badawczym *Sexual harassment in the hospitality industry*, koordynowanym przez European University of Cyprus. Brała udział w pracach komitetów organizacyjnych kilku krajowych konferencji naukowych. Recenzowała manuskrypty nadsyłane do redakcji takich czasopism naukowych jak: *Health Psychology Report*, *Polskie Forum Psychologiczne*, *International Journal of Environmental Research and Public Health*. Potwierdzeniem formalnym wartości badań prowadzonych przez dr Alicję Malinę są wskaźniki naukometryczne – liczba cytowań i h-indeks wykazane w autoreferacie.

Warto podkreślić także działalność mentorską Habilitantki, zwłaszcza w ramach *The Society for Reproductive and Infant Psychology*, fakt występowania w roli promotora pomocniczego

w przypadku dwu rozpraw doktorskich, jak również Jej działalność organizacyjną w macierzystej uczelni oraz współpracę z sektorem gospodarczym.

Wnioski końcowe

Zainteresowania badawcze dr Alicji Maliny dotyczą psychologii rozwoju, psychologii zdrowia, psychologii prokreacji, a zwłaszcza – na co wskazuje cykl zgłoszony jako podstawa ubiegania się o stopień doktora habilitowanego – problematyki niepłodności i jej leczenia metodami wspomaganego rozrodu. Dorobek, w tym recenzowany cykl publikacji, stanowi wkład w rozwój psychologii, szczególnie badań nad problemami prokreacyjnymi. Prowadzone badania i analizy teoretyczne doprowadziły do opracowania modelu społecznego cyklu niepłodności, wykazania roli wspierających interakcji społecznych w zmniejszaniu poziomu stresu osób z niepłodnością oraz wykazania uwarunkowań postaw wobec niepłodności, charakterystycznych dla polskiej populacji. Rezultaty badań mogą także stanowić naukową podstawę programów modyfikujących postawy wobec niepłodności i jej leczenia.

Przedstawiony przez dr Alicję Malinę cykl publikacji pt. *Model społecznego cyklu niepłodności – indywidualne i społeczne funkcjonowanie osób podejmujących leczenie niepłodności metodami wspomaganego rozrodu* odpowiada warunkom określonym w art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Wnoszę o nadanie dr Alicji Malinie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie psychologia.